

klinger igennem det ærede Medlems Motivering; men i det Forslag, han henviser til, gaar § 1 ud paa, at Forældre eller Børgerer have Ret til under Statens Tilfyn selv at sørge for deres Børns Undervisning, og at, naar denne aabenbart forsømmes, skider Staten ind. Altsaa maa det ærede Medlem dog ville have et Statstilfyn og forudsætte Muligheden af Statens Indskriden i Undervisningsvæsenet, som jo ogsaa maa betinges af, at der er et Tilfyn. Medens det ærede Mindretal ivrer stærkt mod den Lov, der udøves gennem Mulkeringen og paa andre Maader ved Statens og Lovgivningens Indblanding, har det ærede Medlem i § 14 meget høje Mulker for Forældre og ender med, at Børnet endogsaa, naar det af Byraadet eller Sogneraadet findes hensigtsmæssigt, kan tages fra Forældrene, naar det sker med Amtmandens Samtykke. Dermed vil jeg bede, at man sammenholder det Ideal, som det ærede Medlem stiller op som det, der skal naas for Skolen ved hans Lovgivning, nemlig, at det ikke skal være Død og Mørke, men indrettes saaledes, at „enhver Moder har en Lærer at sende sine Børn til, som omgaaes Børnene saaledes, at disse hver Dag med Glæde gaa til Skole.“ Der er en stor Modsetning mellem Motiverne, hvorpaa det ærede Medlem støtter sit Forslag nu, og selve det Forslag, hvortil han henviser. Det ærede Medlem udtaler sig ogsaa stadigt i saa almindelige Udtryk, at det er meget vanskeligt at finde, hvad det egentlig er, der menes dermed; men klart er det, at det ærede Medlem mener, at Anordningerne af 1814 have affødt store Ulykker, og at disse Ulykker ikke ville forvandes saasnart, ja det hedder jo endog i Betænkningen her, „at de ville spores i evindelige Tider.“ Det jeg i dette Punkt, som i det Hele taget, kan henholde mig til den ærede Ordførers Foredrag, kan jeg, da det er et af denne Diskussion's Hovedpunkter, ikke undlade at gøre opmærksom paa, hvor uretfærdige de Bestyrelser ere, som her rettes mod Anordningerne af 1814, og hvor uretfærdig man er mod det Sind, som udtaler sig gennem disse Anordninger, og, jeg tillader mig ogsaa at tro, hvor uretfærdig mod dem, man negter Hjertelag lige overfor Befolkningen til at ville give den en god Undervisning. Jeg vil i den Henseende minde om, at Anordningerne af 1814 om Skolevæsenet give meget udsørlige Forskrifter for, hvorledes der skal gaa frem af Lærerne ved Undervisningen af Børnene, og jeg beder, at man vil efterlæse Anordningen for Landet, Bilag A § 11; en tilsvarende Paragraf findes i Anordningen for Kjøbstædernes Vedkommende. I § 11 faa vel som i den følgende § 12 gives almindelige Regler for, hvorledes Lærerne skulle gaa frem ved Undervisningen i Skolerne, og der mindes da om, at Lærernes Bestræbelse fremfor Alting skal gaa ud paa at opvække Lærwilligheden hos Børnene, at

Læreren skal stille sig til Formaal at komme Børnens naturlige Nysgjerrighed til Hjælp og ved fornuftig Veiledning forvandle den til Videlskt, at Læreren for at opnaa Hensigten skal knytte oplysende Anmærkninger til, hvad der læses, og skal samtale med Børnene om enkelte Ting i Naturen, som falde i Sandserne, at han ved lærerige Fortællinger skal give Anledning til at vække Indbildningskraften og øve Husommelse hos Børnene. Han skal fremdeles stadig hentyde til, hvilken Nytte Børnene kunne have af, hvad der foredroges i Skolen og saa fremdeles. I § 12 hedder det endvidere, at Læreren for at gøre Undervisningen behagelig og nyttig for Børnene skal beslitte sig paa et tydeligt Foredrag og nøie lægge Mærke til, hvorvidt han kan skimte, at Børnene fatte, hvad han foredrager. Det er de almindelige Grundsætninger for Undervisningen, som indpræntes Lærerne. I de følgende Paragrafer gennemgaaes de enkelte Fag, og Lærerne tilpligtes deri at gøre disse Anførelser frugtbare under Undervisningen i de enkelte Fag. Jeg vil nu dog spørge, om det er retfærdigt at sige, at ved disse Anordninger har man ikke haat det rette Die for, hvorledes der burde gaa frem ved Undervisningen. Jeg tror, at det maa indrømmes, at man har haat et rigtigt Blik for, hvorledes der skulde vækkes Liv og Lyft hos Børnene. At der i mange Tilfælde efter 1814 ikke har været naaet, hvad der kunde være naaet og var ønskeligt, at der skulde være naaet — ja, det er et ganske andet Spørgsmaal, og jeg henviser ogsaa i denne Henseende til, hvad der er sagt af den ærede Ordfører, at der maa man tage i Betragtning den ringe Interesse, der i den Tid i det Hele var for Undervisningen. Dertil kommer ogsaa den Omstændighed, at man manglede Lærere, som kunde udføre Undervisningen overensstemmende med Anordningerne af 1814, og at man manglede hensigtsmæssige Apparater eller Hjælpebidler ved Undervisningen. Men naar vi nu ere gaaede frem siden den Tid, da er det min bestemte Paaastand, at det skyldes Anordningerne af 1814, det er dem, som, om end langsomt og med mange Hindringer, have ført os frem mod Maalet. At der er Noget at forbedre endnu, anerkjende vi Alle, og derfor er det jo ogsaa, at dette Lovforslag er fremkommet, men man maa ikke klage over Anordningerne af 1814 paa en Maade, som viser, at man ganske miskjender, hvad der er udrettet ved dem. Til yderligere Oplysning vil jeg minde om, at vil man betragte det lærde Skolevæsen fra Begyndelsen af dette Aarhundrede paa samme Maade, som det ærede Medlem nu betragtede Almue-skolevæsenet, vilde man kunne rette den samme Antæ mod det lærde Skolevæsen paa den Tid og hidføre megen Død og mange kummerlige Resultater derfra. Men det vilde være i høj Grad uretfærdigt. De lærde Skoler vare den Gang